

Sprawa C-36/20 PPU

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

25 stycznia 2020 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Juzgado de Instrucción n.º 3 de San Bartolomé de Tirajana (Hiszpania)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

20 stycznia 2020 r.

Strona wnosząca zażalenie:

Ministerio Fiscal

Strona przeciwna:

VL

Przedmiot postępowania głównego

Wydalenie obywatela państwa trzeciego.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Ustalenie, czy sędziowie śledczy mogą być uznani za organ, przed którym osoby ubiegające się o udzielenie ochrony międzynarodowej mogą wyrazić wolę ubiegania się o tę ochronę. W przypadku odpowiedzi twierdzącej – wyjaśnienie określonych skutków prawnych wynikających z takiego stwierdzenia.

Podstawę prawną stanowi art. 267 TFUE.

Pytania prejudycjalne

1) Artykuł 6 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2013/32/UE przewiduje przypadek wystąpienia z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej do innych organów, które nie są właściwe do jego rejestrowania zgodnie z prawem krajowym, w którym to przypadku państwa członkowskie zapewniają dokonanie rejestracji nie później niż sześć dni roboczych po wystąpieniu z takim wnioskiem.

Czy powyższy przepis należy interpretować w ten sposób, że należy uznać sędziów śledczych właściwych do orzekania o zatrzymaniu lub braku zatrzymania cudzoziemców zgodnie z hiszpańskim prawem krajowym za jedne z tych „innych organów”, [przed którymi] – mimo iż nie są one właściwe do zarejestrowania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej – wnioskodawcy mogą wyrazić wolę złożenia takiego wniosku?

2) Czy w przypadku uznania sędziego śledczego za jeden z tych organów, art. 6 ust. 1 dyrektywy 2013/32/UE należy interpretować w ten sposób, że sędzia śledczy musi poinformować wnioskodawców o tym, gdzie i w jaki sposób można składać wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej, oraz że w przypadku złożenia wniosku sędzia śledczy musi go przekazać właściwemu organowi zgodnie z prawem krajowym w celu zarejestrowania i rozpatrzenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, a także właściwemu organowi administracji w celu przyznania wnioskodawcy środków dotyczących przyjmowania, o których mowa w art. 17 dyrektywy 2013/33/UE?

3) Czy art. 26 dyrektywy 2013/32/UE i art. 8 dyrektywy 2013/33/UE należy interpretować w ten sposób, że obywatel państwa trzeciego nie może zostać zatrzymany, chyba że spełnione są przesłanki określone w art. 8 ust. 3 dyrektywy 2013/33/UE, ponieważ wnioskodawca jest objęty ochroną na podstawie zasady non-refoulement od chwili złożenia wspomnianego oświadczenia woli przed sędzią śledczym?

Przywołane przepisy prawa Unii

- Artykuły 67 i 78 TFUE.
- Artykuły 18, 19 i 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
- Artykuły 6, 9, 12 i 26 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/32/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej.
- Artykuły 8, 9, 10 i 17 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/33/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia norm dotyczących przyjmowania wnioskodawców ubiegających się o ochronę międzynarodową.

Przywołane przepisy prawa krajowego

- Artykuły 58 ust. 4, 61, 62 i 64 ust. 5 Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social (ustawy organicznej 4/2000 z dnia 11 stycznia 2000 r. o prawach i wolnościach cudzoziemców w Hiszpanii oraz ich integracji społecznej) (Boletín Oficial del Estado nr 10 z dnia 12 stycznia 2000 r.).
- Artykuły 2, 3 i 5 Ley 12/2009, de 30 de octubre, reguladora del derecho de asilo y de la protección subsidiaria (ustawy 12/2009 z dnia 30 października 2009 r. w sprawie uregulowania prawa do azylu i ochrony uzupełniającej) (Boletín Oficial del Estado nr 263 z dnia 31 października 2009 r.).

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

- 1 W dniu 12 grudnia 2019 r. została zatrzymana łódź, w której VL znajdował się wraz z 44 innymi mężczyznami pochodzenia subsaharyjskiego, którzy zamierzali wjechać na terytorium Hiszpanii. Osoby znajdujące się w łodzi zostały przyjęte na pokład statku Salvamento Marítimo (agencji ds. ratownictwa na morzu), który zacumował na Gran Canaria tego samego dnia.
- 2 Po udzieleniu pierwszej pomocy humanitarnej i medycznej przez Cruz Roja (Czerwony Krzyż) i Servicio Canario de Salud (kanaryjską służbę zdrowia) wspomniane osoby zostały przewiezione na posterunek policji, gdzie w dniu 13 grudnia 2019 r. został sporządzony protokół z zatrzymania oraz poinformowania o przysługujących im prawach. Tego samego dnia Subdelegación del Gobierno en Las Palmas (delegatura rządu w Las Palmas) wydała decyzję o wydaleniu z powodu próby nielegalnego wjazdu na terytorium Hiszpanii i wniosła o umieszczenie wspomnianych osób w ośrodku detencyjnym dla cudzoziemców (zwanym dalej „ODC”).
- 3 W dniu 14 grudnia 2019 r. VL został przekazany do dyspozycji sądu odsyłającego, Juzgado de Instrucción n.º 3 de San Bartolomé de Tirajana (sądu nr 3 w San Bartolomé de Tirajana), w celu wydania postanowienia o jego umieszczeniu w ODC. Sąd odsyłający wszczął postępowanie przygotowawcze i wydał postanowienie o przyjęciu oświadczenia od VL, którego poinformowano o przysługujących mu prawach oraz zapewniono mu dostęp do adwokata i tłumacza języka bambara. VL został poinformowany o przysługujących mu prawach i wyraził zamiar ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej, ponieważ miał uzasadnione obawy przed prześladowaniem ze względu na rasę lub przynależność do grupy społecznej z powodu wojny toczącej się w jego państwie pochodzenia, Mali, oraz wyraził obawę o swoje życie w związku z powrotem. Oświadczenie VL zostało przekazane do Ministerio Fiscal (prokuratury), która nie sprzeciwiła się jego zatrzymaniu w ODC.
- 4 Ponadto wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej został przekazany Comisión Española de Ayuda al Refugiado (hiszpańskiej komisji ds. pomocy

uchodźcom), która stwierdziła, że nie ma dostępnego miejsca pierwszego przyjęcia, ale że może być dostępne miejsce pomocy humanitarnej w Czerwonym Krzyżu do czasu uzyskania miejsca dla osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej. Czerwony Krzyż poinformował, że dysponuje 16 miejscami pomocy humanitarnej, ale ich przyznanie powinno nastąpić za pośrednictwem policji lub Delegación del Gobierno (delegatury rządu). W związku z tym sąd odsyłający przekazał oba dokumenty wymienionym instytucjom w celu rozpatrzenia przyznania miejsca ze względów humanitarnych.

- 5 Sąd odsyłający wydał także postanowienie, w drodze którego wezwał policję, aby – z uwagi na to, iż VL i 25 innych osób, w stosunku do których wystąpiono o umieszczenie w ODC, wyraziło zamiar ubiegania się o udzielenie ochrony międzynarodowej i wniosek ten został złożony do organu, który nie jest właściwy do jego zarejestrowania zgodnie z prawem krajowym – wydała ona odpowiedni dokument zawierający oświadczenie woli złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Postanowienie to zostało wydane w celu zapewnienia zgodności z art. 6 ust. 1 dyrektywy 2013/33, zgodnie z którym państwa członkowskie zapewniają dokonanie rejestracji nie później niż sześć dni roboczych po wystąpieniu z takim wnioskiem. We wspomnianym postanowieniu sąd odsyłający zwrócił się również do Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social (ministerstwa pracy, migracji i zabezpieczenia społecznego), spośród innych organów administracji publicznej, aby – z uwagi na fakt, iż osoby ubiegające się o udzielenie ochrony międzynarodowej nie posiadały środków do życia – przyznano im miejsce pomocy humanitarnej.
- 6 Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social (ministerstwo pracy, migracji i zabezpieczenia społecznego) poinformowało, że dostępnych jest 12 miejsc pomocy humanitarnej, które należało przyznać rzeczonym wnioskodawcom zgodnie z kryteriami podatności na zagrożenia. W odniesieniu do pozostałych 14 wnioskodawców, w tym w odniesieniu do VL, sąd odsyłający podjął decyzję o ich umieszczeniu w ODC, ponieważ nie było innych dostępnych środków pomocy humanitarnej nawet dla osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej. W związku z tym sąd odsyłający wydał postanowienie o umieszczeniu VL w ODC, ponieważ nie było innego rozwiązania w zakresie zapewnienia miejsca pobytu, chociaż sąd stwierdził, że VL nie może zostać tam umieszczony w takich okolicznościach, oraz podjął decyzję o tym, że wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej zostanie rozpatrzony we wspomnianym ODC. Zanim VL został przewieziony do ODC, przed sądem odsyłającym stawiał się funkcjonariusz policji, który poinformował o wyznaczeniu terminu przesłuchania w sprawie wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej dla osób, które wystąpiły z tym wnioskiem, zgodnie z dokumentem, o którym mowa w pkt 4 powyżej.
- 7 W dniu 18 grudnia 2019 r. Ministerio Fiscal (prokuratura) wniosła zażalenie na wspomniane postanowienie. Ministerio Fiscal (prokuratura) uważa, że postanowienie to nie jest zgodne z celem, który ma realizować, a polegającym na odesłaniu cudzoziemca, oraz że sąd odsyłający przekroczył swoje uprawnienia,

ponieważ nie jest on właściwy do przyjmowania oświadczeń woli złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Adwokat VL również wniosła zażalenie na wyżej wspomniane postanowienie, uznając, że osoba ta nie może zostać umieszczona w ODC zgodnie z dyrektywami 2013/32 i 2013/33.

- 8 Ze względu na to, że sąd odsyłający ma wątpliwości co do rozstrzygnięcia rzeczonych zażaleń, postanowił zawiesić postępowanie i wystąpić do Trybunału Sprawiedliwości z niniejszym odesłaniem prejudycjalnym, wnosząc o jego rozpatrzenie w trybie pilnym.

Główne argumenty stron postępowania głównego

- 9 Ministerio Fiscal (prokuratura) uważa, że sędzia śledczy nie jest właściwy do przyjmowania oświadczenia o złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, ponieważ sąd śledczy nie jest jednym z organów, przed którymi można wyrazić wolę ubiegania się o azyl i o których mowa w ustawie o azylu. Ministerio Fiscal (prokuratura) uważa, że w celu wydania orzeczenia o umieszczeniu w ośrodku detencyjnym lub odmowy zastosowania takiego środka sędzia śledczy powinien jedynie wziąć pod uwagę nielegalny pobyt cudzoziemca, aby zapewnić jego odesłanie do państwa pochodzenia. Ministerio Fiscal (prokuratura) jest zdania, że wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej złożony w sądzie śledczym nie jest wystarczającą podstawą do odmowy umieszczenia w ODC. Uważa również, że sędzia śledczy przekroczył swoje uprawnienia, zwracając się w tej kwestii do obywatela państwa trzeciego w ramach składanych przez niego oświadczeń oraz starając się o przyznanie miejsca pierwszego przyjęcia osobom ubiegającym się o udzielenie ochrony międzynarodowej lub, w razie jego braku, miejsca pomocy humanitarnej.
- 10 VL uważa, że sędzia śledczy jest właściwy do przyjęcia oświadczenia o złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Zdaniem VL, biorąc pod uwagę, że decyzja o umieszczeniu w ODC jest podejmowana w celu zapewnienia odesłania oraz że osoby ubiegające się o udzielenie ochrony międzynarodowej nie mogą zostać odesłane do państwa pochodzenia, oświadczenie o złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej powinno wywoływać skutki z chwilą jego złożenia, w związku z czym nie należy podejmować decyzji o umieszczeniu VL w ODC.

Zwięzłe uzasadnienie odesłania prejudycjalnego

- 11 Artykuł 6 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2013/32 stanowi, że jeżeli wystąpiono z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej do innych organów, które mogą przyjmować takie wnioski, ale nie są właściwe do ich rejestrowania zgodnie z prawem krajowym, państwa członkowskie zapewniają dokonanie rejestracji nie później niż sześć dni roboczych po wystąpieniu z takim wnioskiem.

- 12 Sąd odsyłający, to znaczy Juzgado de Instrucción n.º 3 de San Bartolomé de Tirajana, jest zdania, że sędzia śledczy jest jednym z tych „innych organów”, który mimo iż nie jest właściwy do zarejestrowania wniosku zgodnie z prawem krajowym, to na podstawie dyrektywy 2013/32 może zwrócić się do organu, który jest właściwy, w celu dokonania rejestracji nie później niż w terminie sześciu dni roboczych, ustanowionym we wspomnianej dyrektywie. W ocenie sądu odsyłającego, w przypadku, gdyby Trybunał Sprawiedliwości podzielił powyższe stanowisko, sędzia śledczy byłby zobowiązany do przekazania wniosku organowi właściwemu do jego zarejestrowania i rozpatrzenia, domagając się wyznaczenia terminu na jego sformalizowanie. Z chwilą przekazania wniosku przez sąd odsyłający właściwemu organowi i dokonania rejestracji tego wniosku wspomnianej osobie przysługiwałby zatem status osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej i byłaby ona objęta ochroną zgodnie z zasadą non-refoulement.
- 13 Z drugiej strony sąd odsyłający wskazuje, że sędziowie śledczy, którzy są właściwi do wydania postanowienia o umieszczeniu w ośrodku detencyjnym dla cudzoziemców lub odmowy zastosowania takiego środka, muszą uwzględnić w tym celu określone okoliczności wymienione w art. 62 Ley Orgánica 4/2000 sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social, (ustawy organicznej 4/2000 o prawach i wolnościach cudzoziemców w Hiszpanii oraz ich integracji społecznej) w tym ryzyko niestawiennictwa z powodu braku miejsca zamieszkania lub braku dokumentów identyfikacyjnych, a także działania cudzoziemca mające na celu utrudnienie lub uniknięcie wydalenia, wcześniejszą karalność za przestępstwo lub wykroczenie oraz inne toczące się postępowania karne lub wykroczeniowe, a także istnienie poważnej choroby cudzoziemca. Sąd odsyłający uważa, że okoliczności te nie są wymienione w sposób wyczerpujący w przywołanym przepisie.
- 14 Sąd odsyłający wskazuje, że zgodnie z art. 26 dyrektywy 2013/32 osoby ubiegające się o udzielenie ochrony międzynarodowej nie mogą być zatrzymywane. Artykuł ten odsyła do dyrektywy 2013/33, która w art. 8 ustanawia zakaz zatrzymywania w sposób ogólny osób ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz przewiduje przypadki, w których zatrzymanie jest możliwe, oraz możliwość przyjęcia środków alternatywnych. Natomiast art. 10 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2013/33 stanowi, że podczas zatrzymania wnioskodawców umieszcza się oddzielnie od innych obywateli państw trzecich, którzy nie złożyli wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej.
- 15 Sąd odsyłający uważa, że wspomniane dyrektywy zobowiązują każdego sędziego śledczego do informowania o woli obywatela państwa trzeciego co do wystąpienia z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej oraz do zadawania pytań dotyczących tej woli, aby w razie, gdy przesłanki określone w rzeczonym art. 8 nie zostaną spełnione, nie doszło do zatrzymania oraz aby w przypadku podjęcia decyzji o zatrzymaniu zagwarantować, że w czasie jego trwania zatrzymani wnioskodawcy zostaną umieszczeni oddzielnie od innych obywateli państw

trzecich, którzy nie złożyli wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Podobnie takie oświadczenie woli w tym względzie prowadziłyby do przyznania wspomnianym wnioskodawcom środków dotyczących przyjęcia przewidzianych w wymienionych dyrektywach.

DOKUMENT ROBOCZY